

ABORDAREA STRATEGIILOR DRAMATICE PENTRU OPTIMIZAREA COMPETENȚEI DE RECEPTARE ORALĂ

*Ludmila Armașu-Canțir, conf. univ. dr.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Liliana Scînteii, drd., asist. univ.,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România*

APPROACHING DRAMA STRATEGIES TO OPTIMIZE ORAL MESSAGE RECEPTION SKILLS

*Ludmila Armașu-Canțir, PhD, Assoc. Prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0003-3494-6016
armasu.ludmila@upsc.md*

*Liliana Scînteii, PhD student, Asst. lecturer,
“Dunarea de Jos” University of Galati, Romania
ORCID: 0000-0001-9431-6804
scinteii_liliana@yahoo.com*

CZU: 373.3.016

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p241-246

Abstract. Communicating involves expression and reception, two aspects that intermingle and influence each other. Optimizing the oral reception process is one of the concerns of kindergarten and primary school teachers. Reception disorders, such as, lack of attention, misunderstanding the message or lack of involvement, lead to the failure of the act of communication. In the context of current concerns about functional literacy, there is an increasing emphasis on expressive reading aloud to children in class by experienced readers such as: older students, parents, teachers, actors or writers. Such an activity focuses on emotional development, but also has obvious intellectual benefits: enriching vocabulary, learning phonics that give expressiveness to language, improving attention and practicing comprehension. However, listening is currently approached as a multidimensional competence that includes cognitive, behavioral and affective components. The affective components of listening take into consideration how/the way students engage in listening, motivation for listening, willingness and pleasure to listen. When listening is stimulated through game-exercises, dramatization, role-play and storytelling techniques, it has positive effects on both comprehension and attention, as well as on performance in interpersonal communication. The main purpose of this work stems from the need to stimulate the development of oral reception in young schoolchildren, an important component of the communication and interpersonal relations competence. This study provides a clearer perspective on the use of dramatic strategies for the development of oral message reception competence.

Keywords: communication, oral message reception skills, drama strategies, social interaction skills, primary level of education.

A comunica presupune exprimare și receptare, disponibilitate față de ambele roluri, potențial de a produce și a înțelege mesajul, cunoaștere și intercunoaștere, atitudine socializantă și disponibilitate pentru dialog. În societatea contemporană, comunicarea este sinonimă cu exprimarea. Exprimarea personală, pe rețelele de socializare, este simbolul secolului XXI. Asistăm la o criză de ascultare, de empatie, de dialog real, iar această criză este vizibilă la nivel politic, social și educațional. Receptarea este adeseori presupusă și puține studii îi

acordă atenție. Cele mai multe dintre ele au fost determinate de efectele negative pe care lipsa ascultării le produce, în învățarea unei limbi străine, asupra relațiilor interpersonale în diferite medii socio-profesionale sau asupra modului în care elevii și studenții înțeleg materia predată. Stimularea procesului de receptare a mesajului oral este una din preocupările esențiale ale cadrului didactic din grădiniță și din școala primară. În contextul preocupărilor actuale legate de alfabetizarea funcțională, se pune din ce în ce mai mult accent, în sălile de clasă, pe impactul lecturii cu voce tare asupra dezvoltării vocabularului, atenției, memoriei și comprehensiunii. Lectura expresivă, cu voce tare, făcută copiilor de către colegi mai mari, profesori, părinți, scriitori și actori ar putea reduce procentul celor care nu pot citi sau nu înțeleg ceea ce citesc fiind „mai mult decât o sursă de hrană emoțională și intelectuală, mai mult decât o problemă de dezvoltare.” [2, p.35] Acest tip de activitate este important pentru formarea deprinderilor prelectorale de bază, esențiale pentru învățarea citit-scrisului. Citind cu voce tare copiilor, aceștia învață să folosească intonația -, „unul dintre cele mai importante mijloace de organizare a expresiei verbale”. [6, p.257] Intonația este utilizată de cititorul experimentat cu scopul de a pregăti ascultătorul să intuiască intențiile și convențiile prezente în text. Folosind o intonație corectă, lectorul facilitează comprehensiunea textului, astfel încât deznodământul este anticipat. Copiii învață că intonația este dovada înțelegerii textului, a rezonanței în acord cu emoțiile personajelor, iar în absența ei sensul textului este greu de decodat.

Datele colectate și interpretate de PIRLS [4, p. 39] confirmă legătura dintre rezultatele obținute la testarea internațională din clasa a IV-a și activitățile de alfabetizare timpurie, cum ar fi cititul cărților cu voce tare de către adulți și discuțiile dintre adult și copil despre ceea ce a ascultat.

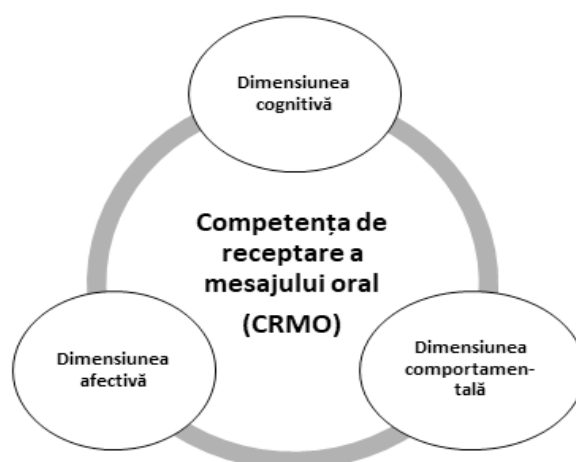
J. Hutton și colaboratorii săi [3, p.208] au folosit neuroimagistica pentru a investiga importanța activităților de lectură partajată asupra abilităților emergente de alfabetizare. Studiul investighează prin RMN activitatea cerebrală a copiilor de 4 ani în timp ce le sunt citite povești. Se demonstrează că în timpul lecturii cu voce tare, realizată de mamă, se activează zone cerebrale care susțin atenția, memoria de lucru, procesarea semantică și sintactică, înțelegerea complexă a limbajului, procesarea socio-emoțională. Se creează astfel rețele neuronale care stau la baza achizițiilor pre-alfabetare. Concluziile formulate de cercetători susțin că limbajul expresiv este un beneficiu dobândit prin lectura cu voce tare. Deși în timpul unei astfel de activități copiii nu se exprimă, ei reacționează la elementele de paralimbaj. Calitatea lecturii cu voce tare facilitează conexiunile și înțelegerea informațiilor din textul ascultat, chiar și în absența activităților reflexive și interrogative.

J. Trelease [7, p.30] analizează o serie de studii științifice care se referă la practica lecturii cu voce tare și enumeră principalele beneficii ale acestei activități:

- dezvoltarea vocabularului copiilor dincolo de fondul lexical principal;
- asocierea cititului cu o experiență plăcută;
- înzestrarea copiilor ascultători cu un bagaj de cunoștințe generale;
- oferirea unui model privind calitatea lecturii;
- insuflarea dorinței de a citi singur.

Scopul principal al acestei lucrări izvorăște din necesitatea de a stimula dezvoltarea competenței de receptare a mesajului oral, la școlarul mic, componentă importantă a competenței de comunicare în limba maternă, implicată în învățarea la toate disciplinele școlare, dar și în relaționarea interpersonală. Slabele deprinderi de receptare orală, în școala primară, se răsfrâng ulterior asupra calității relațiilor interpersonale și performanțelor școlare, fiind un factor care contribuie la amplificarea analfabetismului funcțional.

În prezent ascultarea este recunoscută ca „un construct multidimensional care constă în procese afective complexe, procese comportamentale și procese cognitive.” [1, p.260]

Fig.1. Competența de receptare a mesajului oral

Dimensiunea cognitivă a ascultării se referă la procesele interne care asigură înțelegerea literală și critică a mesajului. B. R. Burlison [apud.1, p.267] descrie modelul de ascultare competentă din punct de vedere cognitiv, incluzând o serie de etape, printre care: înțelegerea (adică transformarea undelor sonore în cuvinte și propoziții și realizarea inferențelor pentru înțelegerea a ceea ce s-a spus), interpretarea sau atribuirea unui sens mesajului receptat prin alegerea semnificației convenționale sau specifice situației și recunoașterea intenției vorbitorului. În clasa de elevi, prin exerciții de ascultare se dezvoltă capacitatea de concentrare a atenției, memoria, viteza de reacție și capacitatea de a sintetiza.

Dimensiunea afectivă a ascultării include acele componente care influențează modul în care elevii se implică în ascultare, motivația și plăcerea pentru a asculta. Cultivarea atitudinii pozitive față de ascultare îmbunătățește capacitatea de a comunica, de a socializa, de a lucra în echipă, ducând la creșterea coeziunii grupului de elevi. G. Bodie [1, p.265] prezintă patru categorii de factori afectivi ai ascultării:

- Stările interne (modul în care ascultătorii simt despre situația de ascultare);
- Convingerile despre ascultare (credițele și modul în care îi judecăm pe ceilalți în timpul ascultării);
- Motivația de a asculta;
- Obiectivele de ascultare, derivate din situație (ascultarea direcționată către un scop: apreciativă, critică, terapeutică etc);

Dimensiunea comportamentală a ascultării se referă la comportamentelor deschise, vizibile care demonstrează ascultarea. În rândul comportamentelor au fost incluse acțiuni ca păstrarea contactului vizual, încurajarea vorbitorului să continue, reluarea, parafrizarea sau rezumarea și formularea întrebărilor pentru clarificare. Modele comportamentale cunoscute, de ascultare, sunt „Modelul ascultării active” elaborat de C. Rogers și, mai nou, „Modelul HURIER” elaborat de J. Brownell. „Modelul HURIER” demonstrează că ascultarea poate fi predată ca un grup de domenii de competențe separate. Conform acestui model, există șase componente ale ascultării:

1. Auzul (Hearing) – presupune concentrarea asupra mesajului și îndreptarea atenției către vorbitor;
2. Înțelegerea (Understanding) – este componenta care asigură comprehensiunea sensului literal al mesajului;
3. Amintirea (Remembering) – presupune păstrarea în memorie a mesajului, astfel încât să se poată acționa asupra sa;

4. Interpretarea (Interpreting) – construirea unui sens mesajului prin luarea în considerare și a aspectelor contextuale și nonverbale;
5. Evaluarea (Evaluating) – presupune o evaluare a conținutului mesajului, a valorii acestuia și a intenției vorbitorului;
6. Răspunsul (Responding) – formularea unui răspuns la mesajul ascultat, răspuns care poate fi verbal sau nonverbal.

Optimizarea competenței de receptare a mesajului oral este un demers creativ, în cadrul căruia am selectat tehnici teatrale pe care le-am adaptat și descris ca metode ce pot fi folosite pentru dezvoltarea acestei competențe, având în vedere cele trei dimensiuni specifice: cognitivă, afectivă și comportamentală.

Tehnicile dramatice, prin caracterul ludic, îi antrenează pe elevi în procesul instructiv-educativ într-un mod interactiv, provocator. Prin aceste tehnici sunt stimulate funcțiile intelectuale, sunt modelate procesele afectiv-motivaționale și voliționale, fiind, în același timp, mijloace eficiente de exersare și învățare a unor comportamente sociale.

Atunci când ascultarea este stimulată prin *lectura dramatică*, interpretativă, făcută cu voce tare de către adult, urmărim finalități ca: dezvoltarea atenției și memoriei, oferirea unui model de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală prin implicarea unui cititor experimentat (profesor, actor, scriitor etc), sprijinirea formării unei scheme mentale complete și coerente a textului. Rezultatele vizibile obținute în astfel de activități ne-au demonstrat că performanța în ascultare și înțelegerea depind de calitatea lecturii. De asemenea, prin performanțele sale, vocea cititorului are valoarea unui stimul electiv determinând concentrarea fără dificultăți a atenției, pe o perioadă mai mare de timp. Cadrul plăcut de interacțiune cu un actor sau un scriitor, stimulările diverse, starea afectivă pozitivă, favorizează învățarea, reținerea și reactualizarea textului ascultat.

După activitatea de ascultare a textului, pentru a asigura înțelegerea textului, am utilizat *hărțile mentale*. L. C. Oprea definește și clasifică hărțile conceptuale, considerându-le o metodă activ-participativă de învățare: „Hărțile conceptuale sau hărțile cognitive pot fi definite drept oglinzi ale modului de gândire, simțire și înțelegere ale celui/ celor care le elaborează. Reprezintă un mod diagramatic de expresie, constituindu-se ca un important instrument pentru predare, învățare, cercetare și evaluare la toate nivelurile și la toate disciplinele.” [5, p.255] Harta mentală este o reprezentare spațială a informațiilor, care permite stabilirea legăturilor dintre idei și obținerea unei abordări globale reprezentative pentru înțelegerea textului ascultat. În practica educațională se întâlnesc mai multe tipuri de hărți conceptuale, însă un impact deosebit asupra elevilor îl au hărțile-peisaj. Copiii integrează listele de cuvinte-cheie într-un peisaj sugerat de textul ascultat, acesta putând fi, de exemplu, un copac, un drum, o hartă, un puzzle, o floare, soare, nori și picături de ploaie. Se exersează extragerea informațiilor esențiale din text și sistematizarea, sunt clarificate și integrate concepte noi, este facilitată înțelegerea globală a textului și se dezvoltă coerența în repovestire. Adăugând desene în hărți și folosind culori diferite pentru a scrie informațiile, se activează memoria vizuală.

Citirea pe roluri în cadrul unui *teatru al cititorilor* este o tehnică de a însufleți textul citind. Beneficiile cele mai mari sunt legate de dezvoltarea coerenței, fluenței și expresivității. Folosindu-și vocea, mimica și gesturile, copiii intră în rolul personajelor retrăind sentimentele acestora. Este o modalitate prin care se construiește și exersează expresivitatea, exprimarea în public, ascultarea activă. Această tehnică presupune pregătirea rolului: identificarea mimicii și a gesturilor ce vor fi folosite pentru a crea personajul, asigurarea tonului și ritmului potrivit, exersarea pentru a realiza o citire coerentă și expresivă. Reacția gestuală la ceea ce exprimă un alt personaj, continuarea cititului în sintonie și folosirea mimicii dovedesc implicarea

afectivă în ascultare. În teatrul cititorilor, copiii își perfecționează cele mai importante canale de comunicare nonverbală: expresia chipului, limbajul vizual și exprimarea corporală prin gest, mișcare și poziție. Pot fi create sau improvizate elemente de recuzită și decor, cititul, a doua competență de receptare, devenind distractiv.

Povestirea sau **storytellingul** este o tehnică prin care cel care spune povestea transmite un mesaj conținând informații care au rolul de a emoționa, de a crea o conexiune cu publicul. Povestea conține un personaj care întâmpină o problemă și trece printr-o serie de obstacole. Eforturile personajului stârnesc empatia, râsul sau lacrimile publicului. Pentru a emoționa publicul, cel care spune povestea poate folosi o recuzită specială, limbajul paraverbal și nonverbal, talentul artistic. Storytellingul este o tehnică folosită în procesul instructiv-educativ cu diverse scopuri: schimbarea unor comportamente indezirabile, promovarea unor valori, dezvoltarea unor aptitudini. Elevii au fost implicați în ascultarea unui fragment introductiv și continuarea poveștii după o structură compusă din cinci elemente:

1. Cadrul poveștii – se referă la timpul și locul în care se petrece întâmplarea;
2. Personajul sau personajele întâmplării;
3. Problema pe care o întâmpină personajul;
4. Evenimentele prin care trece încercând să rezolve problema;
5. Soluția.

Sarcina de lucru poate conține și alte cerințe legate de prezența dialogului, a unor cuvinte obligatorii, caracterul amuzant al textului sau imaginarea unui final neașteptat. După crearea poveștilor, copiii au fost implicați în citirea expresivă a poveștilor, cu accent pe interpretarea rolului.

Atunci când ascultarea este stimulată prin storytelling, urmărim finalități ca: îmbunătățirea expresivității prin tonul vorbirii, ritmul, volumul, accentele logice, gestică și mimica, implicarea activă în crearea poveștii și citirea ei. Performanța în ascultare depinde de implicarea afectivă în activitatea de receptare. Această implicare este efectul utilizării mijloacelor paraverbale, copiii fiind sensibili și receptivi la paralimbaj.

Dimensiunea comportamentală a ascultării a fost abordată prin **teatrul de păpuși**. Mănuind păpușa, copiii devin conștienți de rolul comportamentului în comunicare. A. Mehrabian, în 1967, a arătat că fiecare din cele trei tipuri de limbaj contribuie la realizarea procesului de comunicare: 7% limbajul verbal, 38 % limbajul paraverbal și 55 % limbajul nonverbal.

Pornind de la un text literar, folosind păpușile, copiii reproduc sau continuă spontan dialogul personajelor combinând crearea și rostirea replicilor cu jocul de scenă. Accentul este pus pe ascultarea cu atenție, înțelegerea și formularea răspunsului potrivit.

Copiii sunt fascinați de lumea magică a teatrului de păpuși și câteva tipuri de păpuși sunt folosite cu ușurință în activitățile desfășurate în grădiniță și școala primară:

- Păpușa pe un deget este o marionetă mică ce se potrivește pe un singur deget. Ea este ușor de confecționat de către copii dintr-o bilă sau chiar din hârtie.
- Păpușa de tip mănușă, numită și „Bibabo” sau „Păpușa celor trei degete”;
- Păpușa de tip ciorap este confecționată dintr-un ciorap și mișcată prin introducerea mâinii în interiorul său;
- Păpușa de tip „Muppets” (nume creat prin contopirea cuvintelor „marionette” și „puppet”) este umplută și are gura deschisă, iar mâna se introduce în cap, pentru a controla gura. Ele sunt personaje vesele, guralive, glumețe.
- Păpușa mare, supradimensionată este un costum pe care copiii îl îmbracă pentru a juca un rol.

Atunci când ascultarea este stimulată prin **teatrul de păpuși**, urmărim finalități ca: îmbunătățirea comunicării interpersonale, exersarea în alternanță a rolurilor de vorbitor și

ascultător, dezvoltarea creativității, spontaneității și capacității de a imita ființe și zgomote din natură. Accentul este pus pe interpretarea rolului, pe spontaneitate și nu pe memorare. Rezultatele vizibile obținute în astfel de activități ne-au demonstrat că performanța în ascultare depinde de concentrarea atenției și de înțelegerea limbajului corpului.

În concluzie, putem afirma că folosind tehnici teatrale elevii își dezvoltă competențe privind: comunicarea și colaborarea în echipe, integrarea socială activă prin conștientizarea importanței ascultării, a educării vocii și mișcării corporale, orientarea timpurie în carieră prin cunoașterea unor profesii artistice și creative. Dezvoltarea unor strategii didactice moderne, active și creative poate îmbunătăți practica pedagogică în domeniul ascultării, cu beneficii multiple asupra competenței de comunicare în limba maternă (vorbitură, citire, scriere) și asupra relațiilor interpersonale.

BIBLIOGRAFIE

1. BODIE, D.,G. *Listening*. În: Hargie, O.(coord.), *A Handbook of Communication Skills*, Fourth Edition. New York: Routledge, 2019. 641p. ISBN: 978-1-315-43613-5
2. GURDON, M. C. *Ora fermecată: puterea miraculoasă a cititului cu voce tare în epoca neatenției* (trad. din engleză de Călin, A.). București: Editura Humanitas, 2022. 271p. ISBN 978-973-50-7386-2
3. HUTTON, J.S.; PHELAN, K., et.all. *Shared Reading Quality and Brain Activation during Story Listening in Preschool-Age Children*. În: *Journal Pediatric*, nr.191, pp.204-211.e1. 2017. DOI: 10.1016/j.jpeds.2017.08.037 (vizitat 10.12.2022)
4. MULLIS, I.; MARTIN, M.O. *PIRLS 2016 Assessment Framework* (2nd ed.). Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center website. <https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/framework.html> (vizitat 15.12.2022)
5. OPREA, L.C. *Strategii didactice interactive* (ediția a 2-a). București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007. 318 p. ISBN 978-973-30-1695-3
6. SLAMA-CAZACU, T. *Limbaj și context. Problema limbajului în concepția exprimării și a interpretării prin organizări contextuale*. București: Editura Științifică. 1959. 453p. Fără ISBN
7. TRELEASE, J. *Manualul lecturii cu voce tare* (trad. din engleză de Diaconu, I.). București: Editura Litera, 2022. 368 p. ISBN 978-606-33-7010-6